

ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКА ПРОБЛЕМАТИКА У СФЕРІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ВОКАЛЬНО- ХОРОВОМУ МИСТЕЦТВУ

Shcherbina Inna,

Ph.D., Associate Professor

Pavel Tychina Uman State Pedagogical University

Мистецтво сольного і колективного співу в культурі різних епох і цивілізацій вважається могутнім засобом виховання, формування кращих громадських і духовних якостей суспільства, яке задовольняє прагнення людей до мистецтва, творчості та спілкування. Тому природно, що за стародавніх часів важливе місце відводилося: культурі мовлення та співу; гігієні голосу, розвитку сильного і витривалого, красивого і здорового, за тембром, голосу. Зокрема: в Античній Греції достатньо актуальним було дослідження патології мовленнєвих вад Гіппократа (бл. 460 - бл. 370 рр. до н. е.), який намагався науково обґрунтувати методи вирішення проблем, пов'язаних з недоліками голосоутворення [1, с. 24]; в Київській Русі, за часів правління Володимира Великого та його сина Ярослава Мудрого (кінець X–XI ст.) - загальноосвітня або професійна музична підготовка була обов'язковою складовою системи освіти в модусі духовного виховання в державних навчальних закладах, церковних і монастирських школах [2, с. 59-69]; народження мистецтва сольного співу (кінець XVI ст.) і феноменальна популярність перших постановок *drama per musica* в Італії обумовило напрямки еволюції європейської музики, сприяло динамічному реформуванню професійного співу в контексті виконавської практики, обґрунтувало необхідність зміни і удосконалення вокально-методичних установок [1, с. 4], визначило ключові мотиваційні аспекти доцільності пасивного (слухач) і активного (виконавець) опанування мистецтва сольного та колективного співу, які й до нині невпинно продовжують впливати на зростання інтересу щодо професійної, навчальної, аматорської або досугової вокальної Art-діяльності серед дитячого, юнацького та дорослого покоління.

В XXI столітті світова вокально-виконавська культура розвивається в тісному взаємозв'язку традиційного, експериментального і автентичного виконавства жанрового різноманіття музичних напрямків і стилів: виникають нові напрямки та стилі вокальної музики та її репрезентації; відкриваються численні вокальні студії та вокально-хорові класи в культурних і освітніх закладах за такими різновидами художньо-творчої реалізації в галузі вокального мистецтва - академічний, народний, естрадний, джазовий, сольний, ансамблевий та хоровий спів; в Україні та поза її межами проводиться багато місцевих, регіональних, всеукраїнських та міжнародних вокальних фестивалів та конкурсів за участю співаків різних вікових категорій (дітей, молоді, дорослих);

науково-методичні заходи та майстер-класи, на яких обмінюються творчими ідеями, вокально-виконавським і педагогічним досвідом (наприклад, дивиться семінари Боба Столоффа, в яких розкриваються основи техніка скат-співу [3], та фонової вокальної імпровізації [4]).

Великий попит на співаків високого рівня виконавства зумовлює удосконалення нині існуючої вокальної методології та підготовку нового, більш нано-просунутого в організаційно-педагогічних, соціально-психологічних аспектах самовдосконалення педагогічної майстерності професійних співаків та керівників вокальних колективів, зокрема хормейстерів. Підготовка фахівця вокально-хорового профілю, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва в процесі професійної діяльності, що передбачає застосування теорій та методів музичного виховання та характеризується комплексністю та невизначеністю умов - складна за своєю структурою формування професійних компетенцій [5-8]. Повноцінне оволодіння професією в процесі навчання неможливе без засвоєння комплексу спеціальних знань, умінь та навичок, необхідних у практичній музично-педагогічній, культурно-просвітницькій та мистецько-виконавській діяльності, які сприяють: здоровому способу життєдіяльності; оптимізації розмовного та співочого режиму; правильному розвитку голосового апарату; удосконаленню культури мови та співу; забезпеченню гігієни голосу та профілактики професійних захворювань.

Для того, щоб підготувати висококваліфікованого фахівця в галузі сучасного вокально-хорового мистецтва, здатного усвідомлювати межі своєї компетентності та мобільно реагувати на процеси формування музичної культури суспільства, розвитку жанрового різноманіття напрямків і стилів сучасної музики необхідно володіти: навичками методики організації та проведення навчального процесу, репетицій та репрезентації художньо-творчих здобутків; методологією розвитку голосового апарату та фонаційних компетенцій, які ґрунтуються на: численних вокальних традиціях виховання співака в модусі інтерпретації художнього образу вокальних творів; досвіді реалізації творчих ідей та вокально-педагогічної майстерності видатних представників вокально-виконавського мистецтва; наукових концепціях голосоутворення та наукових дослідженнях в галузі фізіології, акустики, фоніатрії, фонопедії, психології творчості та співочого звукоутворення.

Мистецтво сольного співу і хорова виконавська культура взаємозалежні між собою. Їх поєднують практично одні й ті ж самі проблеми вокальної педагогіки, методики і виконавської практики [1, с. 4]. Прогресивні технології сучасної людської цивілізації, дозволяють представникам вокально-хорового мистецтва своєчасно ознайомитися з інноваційними процесами в області навчання співу (наприклад: дивиться шоу вокалу для всього світу Джастіна Стоні «Що таке вокальний твентг? [9]) та сучасними можливостями репрезентації музичних художньо-творчих ідей і реалізації виконавських амбіцій (наприклад, дивиться: інтерпретації художнього образу механічної ляльки Олімпії (арія «Les oiseaux dans la charmille» («Птахи в садібі») з опери «Les Contes d'Hoffmann» («Казки Гофмана») Жака Оффенбаха у виконанні Наталі Дессай [10, 1:13-3:11], Патрісії

Янецкова [11] та Елізабет Футрал [12]; проекти концертно-продюсерського центру «Індивідуаліс» [13], кастинги для гуртів та співаків [14], караоке-шоу каналу «Україна» — «Співай, як зірка!» [15] тощо). Тобто, у сучасному соціокультурному просторі, вокально-виконавська проблематика не обмежується:

- компетентністю музикологічного вивчення творчої спадщини вокально-хорової культури в галузях виконавського музикознавства і теорії музичної інтерпретації;

- методологією поетапного формування виконавських компетенцій і удосконалення репертуару в межах методики навчання вокально-хоровому мистецтву.

В системі професійної підготовки фахівців вокально-хорового мистецтва першочерговим є переосмислення мотиваційних аспектів вокально-виконавської діяльності в галузі культури, мистецтва, освіти в контексті:

- виконання конкретної функції (співак, артист, художній керівник, диригент, організатор, продюсер, викладач, педагог);

- реалізації творчих амбіцій в межах художнього колективу, філармонії, театру, навчального закладу, фестивалю, творчого проекту тощо...;

- репертуарної репрезентації художнього образу творів: традиційного виконавства (академічна, академічна і автентична народна, академічна і автентична культова, академічна і естрадна джазова, поп- і суб культурна, міх); *historically informed performance* (реконструкція умов, методів і техніки виконання професійної старовинної, барокової та класичної музики); експериментального виконавства (створення нових жанрів, стилів, методів і способів виконання) в модусі різнобічних стратегій впровадження програми молодіжного підприємництва¹, а саме: успадкування творчого колективу і наслідування його виконавським традиціям репрезентації усталеного репертуару (Безпілотні підприємці, які керують переданим їм бізнесом, не ризикуючи стабільним управлінням); розвиток потенціалу можливостей і ефективності публічних виступів на основі переосмислення успадкованого позитивного досвіду попередників засобами удосконалення вокальної техніки і оновлення репертуару (Підприємництво Фабіана – опанування справи попереднього покоління нащадками, які свідомо намагаються розвивати бізнес, покращити процеси та масштаби операцій тощо); запозичення творчих ідей і адаптація їх до реальних умов функціонування художньої творчості (Імітаційне підприємництво, суть якого запровадження у своїй країні привезених додому перевірених технологій з розвинених країн світу); нестандартні творчі ідеї реалізація художнього образу з впровадженням інноваційних методів звукоутворення, акторської гри в межах інтерпретації драматургії вокального твору (Інноваційне підприємництво, яке засновується індивідуалістами, здатними нестандартно мислити, впроваджувати інноваційні методи, процеси та створювати нові ділові можливості на основі своїх інноваційних ідей).

Примітки:

¹ Типи молодіжного підприємництва, за визначенням Кларенса Данхофа: Безпілотні, Фабіана, Імітаційне, Інноваційне.

References:

1. Стахевич О.Г. Основи вокальної педагогіки. Ч. 1. Природно-наукові теорії сольного співу. Харків-Суми, 2002. 92 с.

2. Історія музики традиційного суспільства від неоліту до середини XVIII століття (нариси) : в 2 кн. Полтава, 2016. 188 с.

3. Bob Stoloff (Kharkiv, Ukraine) Workshop 1 (Scat singing Techniques) 12.12.2018. *Алексей Чепиженко*. Харків, 2018. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=evjjUZLM03Y&feature=youtu.be>

4. Bob Stoloff (Kharkiv, Ukraine) Workshop 2 (Background vocal improvisation) 12.12.2018 *Алексей Чепиженко*. Харків, 2018. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=PMITqBnu628&feature=youtu.be>

5. Освітньо-професійна програма «Музичне мистецтво (Сольний спів)» другого рівня вищої освіти за спеціальністю 025 Музичне мистецтво галузі знань 02 Культура і мистецтво. Кваліфікація освітня: магістр музичного мистецтва. Кваліфікація професійна: Викладач вокалу. Артист ансамблю. Артист-вокаліст. Керівник ансамблю / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; Розроблено робочою групою (спеціальність 025 Музичне мистецтво) у складі: доц. Семенчук В.В., к.п.н., доц. Гусак В.А., к.п.н., доц. Козій О.М., ст. викл. Прокулевич О.В., к.мист., доц. Щербіна І.В. Умань : УДПУ імені Павла Тичини, 2020. 11 с.

6. Освітньо-професійна програма «Музичне мистецтво (Сольний спів)» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 025 Музичне мистецтво галузі знань 02 Культура і мистецтво. Кваліфікація освітня: бакалавр музичного мистецтва. Кваліфікація професійна: Викладач професійного навчально-виховного закладу. Артист ансамблю. Артист-вокаліст. Керівник ансамблю / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; Розроблено робочою групою (спеціальність 025 Музичне мистецтво) у складі: к.мист., доц. Пиж'янова Н.В., к.п.н., доц. Гусак В.А., к.п.н., доц. Козій О.М., доц. Семенчук В.В., к.мист., доц. Щербіна І.В. Умань : УДПУ імені Павла Тичини, 2020. 13 с.

7. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Музичне мистецтво). (Художня культура)» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта. Кваліфікація освітня: бакалавр середньої освіти. Кваліфікація професійна: вчитель музичного мистецтва, художньої культури. / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; Розроблено робочою групою (спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) у складі: к.п.н., проф. Балдинюк Д.І., к.п.н., доц. Гусак В.А., к.п.н., доц. Козій О.М., ст. викл. Прокулевич О.В., к.мист., доц. Щербіна І.В. Умань : УДПУ імені Павла Тичини, 2020. 13 с.

8. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Музичне мистецтво). (Художня культура)» другого рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня

освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта. Кваліфікація освітня: магістр середньої освіти. Кваліфікація професійна: вчитель музичного мистецтва, художньої культури, етики та естетики / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; Розроблено робочою групою (спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) у складі: к.п.н., доц. Сирота З.М., к.п.н., доц. Гусак В.А., к.п.н., доц. Козій О.М., ст. викл. Прокулевич О.В., к.мист., доц. Щербіна І.В. Умань : УДПУ імені Павла Тичини, 2020. 11 с.

9. Justin Stoney Ep. 77 «What is Vocal TWANG?». *New York Vocal Coaching*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=1BLVrYKmwvcnk>

10. Les oiseaux dans la charmille - Natalie Dessay - Subtitulos en Español. *Idunno myname*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=InAxtPyZVKI>

11. JACQUES OFFENBACH - Les contes d'Hoffmann – «Les oiseaux dans la charmille» - Patricia Janeckova. *LouvergnyEdition*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ybPQKhrQaJ4>.

12. Elizabeth Futral - Les contes d'Hoffmann – Olympia. *musicalartists1*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZbxWX5ISNTU>

13. INDIVIDUALIS КОНЦЕРТНО-ПРОДЮСЕРСЬКИЙ ЦЕНТР. *Роман Шутко*. Київ. URL: <http://www.individualis.com.ua/index.html>

14. Всі кастинги. *ACMODASI*. Київ. URL: <https://www.acmodasi.com.ua/castings>

15. Кастинг караоке-шоу каналу «Україна» — «Співай, як зірка!». *TV «Україна»*. Київ, 2018 URL: <https://kanalukraina.tv/ua/news/na-kijivsykomu-kastingu-spivaj-jak-zirka-kanalu-ukrajina-uchasniki-zajmali-chergu-z-6-ranku>.